

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kármunkát visszadási
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Válság közepén.

Benne vagyunk a válság közepében. Hogy hogyan jutunk ki belőle: azt egyelőre a legöregebb politikai jóskok sem tudják megmondani.

A munkapárt magatartásán mulik minden. Elvállik, lesz-e benne annyi erő, összetartás és elvhűség, hogy minden kísértésnek ellenállva, a nemzeti követelések utolsó foszlányait megmentse?

Ha a munkapárt összetart, akkor lehetetlen más megoldás, mint a mit Héderváry a Kossuth-párttal előkészített. Ennél olcsóbb ajánlatot a munkapárt sem tehet. Csak az a kérdés, hogy a válság miként fog hatni azokra a bizonyos patkányokra, melyek már akkor elkezdnek menekülni, mikor még szó sincs a hajó süllyedéséről?

Justhék nagyban reménykednek a patkányokban, hogy ezek velük fognak szövetkezni s őket segítik nyeregbe. Felejtik, hogy már egyszer felültek egy ilyen biztatásnak, mégis megismételnék?

Másrészt Bécsben is bonyolódik a helyzet. Az osztrákok felidéztek a válságot, meggondolatlanul, könnyelműen. Senki sem akarta itt a király felségjogait bántani, Bécsben fújták meg a vészkerítőt s a nagy harsogásra megingott az

osztrák miniszterelnöknek és a közös hadügyminiszternek az állása is. Akkora kavarodás lett, a mekkorát senki sem várt — ki tudja, mi lesz a vége?

Egyelőre a magyar pártok várakozó álláspontot foglalnak el. Nincs is más mit tenni. A válság még csak most kezdődött s azt sem tudni igazában, a sok bécsi kéz közül, melyik idézte fel?

Balkéz volt, az bizonyos. Ha más nem is ér el, annyit bizonyosan köszönhetni fogunk neki, hogy a Justh-párt újabb bátorítást kapott belőle az obstruáláshoz.

Olyan fura időket élünk, hogy Bécsből biztatják az obstrukciót a katonai javaslatok ellen; persze abban a reményben, hogy az állítólag függetlenségi Justhékkel még svarcgelbebb véderőreformot is elfogadtatnak, csak egy kis általános titkos az ára. És így függetlenségi emberek fogják lehetetlenné tenni a független magyar hadsereget örökre.

A milyen bolond időket élünk, még ez is megesik.

Auffenberg nyilatkozata. Auffenberg tegnap egy újságíró előtt kijelentette, hogy nála Batthyány mindösze csak egyszer volt, akkor sem politikai dologban, hanem a diósgyőri papirgyár ügyében. Valónak tartja azt, hogy jegyzéket küldött a magyar kormányhoz a

véderő dolgában, melyben kijelentette, hogy a véderő lényeges változásáról szó sem lehet s abból egyáltalán nem engedhet semmit. Igen szeretné, ha provizorium, melyre szükség van, minél előbb létrejönne.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 7.

Elnök **Náray** Lajos

A jegyzőkönyvet vita nélkül hitelesítették

A Pályi ügy.

Darvay Fülöp előadó a mentelmi bizottság jelentését terjeszti elő, a dr Pályi Ede féle ügyben. A mentelmi bizottság megállapította, hogy Pályi a Ház tekintélyét mélyen megsértette. A mentelmi bizottság büntetendő cselekmény esetét látja fenforogni, javasolja, utasítsa a képviselőház Náray Lajos elnököt, hogy a március 2 diki ülés jegyzőkönyvét és naplóját tegye át a budapesti királyi főügyészséghez, az ügy tanulmányozása és a bűnvádi eljárás megindítása céljából. (Helyeslés a jobb-oldalon.)

Bakonyi Samu nemtartja kielégítőnek a mentelmi bizottság javaslatát. Azt nem lehet elégtételnek elfogadni, hogy a Ház elnöke visszavonta az illető újságíró látogatási jegyét, már csak azért sem, mert a Ház elnökei változnak és sohasem lehet tudni, hogy a következő elnök nem e más szemüvegen fogja

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Nyílt levél

dr Berkovits René városi orvoshoz.

Doktor Uram! Városi doktor Uram! Tiszti orvos Uram! Ön a választó jogi liga hive. Ön a szabadgondolkodók hive. Mert azok nevében beszélt. Ez utóbbi címen lehet önöz szólani. Hiszen ön szabadgondolkodó. Ami nem azt jelenti, hogy ön gondolkozik. Csak azt, hogy önnek szabad gondolkozni. S mint ilyen elnök hódolója megengedi, hogy nekem is szabad legyen gondolkozni. Engedje meg ezt nekem hiszen én is akkor szívtam magamba a papok butaságát, mikor ön. En is abban a tanteremben tanultam megismerni a tudományok ábcéjét, melyben ön. Ön is ugyanazon padok mellett szerezte meg az érettségi bizonyítványt, ahol én. S ha az osztálytárs soraival keresi föl egykori társát, ugy e nem elitélendő dolog?

Ön orvos lett. Ön pap. Önnek kötelessége, hogy a test betegségét vizsgálja, annak bajait enyhítse. Hivatása magaslatán állva sok betegség megszüntetésével lehetne a lelkek megmentője is, a megelégedettség megszerzésével. Nekem kötelességem hirdetni a szeretet igéit, megóvni a lelkeket ama szenvedélyektől, amelyek a testet is megölik. Ön ahelyett, hogy a testek bajaival foglalkoznék, papokat rugdos meg, akik önnek nem ártottak és nem ártotnak.

Doktor Uram! Önnek diplomája van. Ön tehát kinyilvánított okos ember. Ön uri családból származik. Tehát gentleman. Ön-! lehet beszélni, hallgasson meg kérem.

Mondja meg kérem, hogy szabad-e okos

embernek, akit diploma nyilvánít, annak olyat állítani, amit adatokkal bizonyítani nem tud? Nevezi-e ön tudományok ama dokortudományát, aki megindokolni nem képes, hogy minő alapon állapítja meg a beteg diagnózisát? Aztán mondja meg nekem, hiszen ön gentleman, hogy uri dolognak tartja-e ön megtámadni olyan egyéneket, akik ott nem védhetik magukat.

Hát szeretettel kérem, csak egyetlenegy példát (látja nem kérek sokat) arra az állítására, hogy a papok butitának. S ne menjen messzire kérem. Induljon ki magából, hiszen ön is a megrugdosott papok kezében kezdett tudni vágni. Avagy kérem szabadgondolkodni annyit tesz, mint feledni? Hiszen önt emelték a papok. Hiszen önnek neve alatt (mint tanuló) tanári dolgozatok mellett értesítőben közölték le dolgozatát — papok. Ön a papok irányítása mellett nyert nevelést. Arra kérem, hogy csak egy esetet említsen föl, midőn ama papoktól elfogultságról tanúságot tevő nyilatkozatot hallott. Csak egyetlen esetet említsen, mikor azok a megrugdosott papok különbséget tettek tanításukban az ember között! Mondja meg kérem, hogy azok a papok megakadályozták-e az ön önképzőköri elnökségét, hiszen módjukban lett volna, mert önnek tudni kell, hogy az ifjúságnak nagy része az ön megválasztásának ellene volt. Aztán ne feledje kérem, hogy midőn az elnöksége alatt volt kör az első ünnepet rendezte Eötvös emlékére, önnek támogatói között nem volt vállalkozó egy kis felolvasás tartására s ön rimánkodva hozzám fordult bajában s megtartottam a felolvasást az ön kérésére én — a papjelölt.

Aztán doktor uram! ön diplomailag kinyilvánított okos ember s így meg tud felelni ne-

kem egy kérdésemre. Ön azt mondja, hogy a papok felszedik a garast. Tehát csak garasimádók, de nem dolgoznak. Hogyan magyarázza meg akkor kérem ama tényt, hogy a falvak orvos hijján szűkölködnek, noha a hatóság lépten-nyomon hirdetik a pályázatot? Mondja meg kérem, hogy ha a papok olyan garasteljesedők, hogyan van az, hogy eldugott helyekre, minden kényelmet nélkülöző falvakra mindig akad vállalkozó pap, ahol nem igen szedheti fel a sok garast, hanem szűkölködik, 800 forintos kongrua mellett, de mégis teljesíti kötelességét? Mig ugyanekkor ilyen falvakra nem akad doktor, mert a jövedelem — persze jóval nagyobb mint a papé — minimális; aztán meg a jól sikerült gyógyítást nem veszi szárnnyára a hír! Mondja meg nekem doktor uram, hogy ez nem valami rákfene?

Ön azt állítja, hogy a papok vágják zsebre az ország pénzét, azért nincsenek iskolák. Hát szeretettel kérem, mutassa ki nekem, hogy hány lipótvárosi nagyság emelt az országban magyar kulturát szolgáló iskolát? S ha erre nem is talál fél kezének ujjaira sem elég adatot, akkor kell, hogy ön lépten-nyomon beleakadjon oly intézményekbe, amelyek épen a papok áldozatkészségéből szolgálják a kulturát. Ön nemcsak diplomailag kinyilvánított okos ember, hanem doktorságánál fogva a szem gyógyításához is ért. Kérem, nyissa ki a szemét s lássa hát a tényeket! Mikor arra van példa, hogy egy káplán 800—900 kor évi jövedelméből egy faluban óvodát tart fenn, mikor azt látjuk, hogy egy-egy községben nagyon megruhodva élő plébános a magától elvont fillérekből a község szegénységén segítve, iskolát állít fel; mikor nagyobb javadalmasok évenként több száz árva könnyeit száritják fel intézetek

nézni ezt az ügyet s nem e fogja engedélyezni Pályinak a Házban való megjelenését. Ezt a kitiltást házhatározattal kell meghozni. Ami a büntetendő cselekményre vonatkozó részt illeti, hozzájárul Sággy javaslatához s egyben a mentelmi bizottság javaslatával szemben kéri az ő indítványa elfogadását is. (Helyeslés a baloldalon.)

Polónyi Dezső kijelenti, hogy magáévá teszi Bakonyi fejtegetéseit. A házszabályok 293-dik szakasza ugyanis, hogy ha valaki a Ház tanácskozását megzavarja, nemcsak kiutasítandó, hanem ellene büntető eljárás is indítandó. Szerinte ebben az ügyben nem az elnöknek hanem az igazságügyminiszternek kötelessége intézkedni.

Kéri az elnököt, tegye magáévá Bakonyi fejtegetéseit. Sajnálja, hogy az elnök a nagy tumultusban nem élt azzal a jogával, amelyet használnia kellett volna, hogy t. i. azonnal kiutasította volna Pályit. Szeretné, ha a Ház ez ügyben egyhanguan hozná meg határozatát. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Sággy Gyula ajánlja benyújtott határozati javaslatának elfogadását. (Helyeslés a baloldalon.)

Hoek János szintén óhajtja, hogy ebben a kérdésben a Ház egyhanguan hozza meg határozatát. A parlament szerinte a nyilvánosságának az organuma. Hozzá járul Batthyány és Sággy benyújtott indítványaihoz s az ügy fontosságára való tekintettel ismételtén kéri a ház, hogy egyhanguan hozza meg határozatát. (Helyeslés a baloldalon.)

Egry Béla hasonló értelemben szólal fel, ugyancsak **Csermák** Ernő is, akinek a felszólalása után az elnök az ülést 5 percre felfüggesztette.

Szünet után

Návay Lajos elnök újra megnyitja az ülést.

Darvay Fülöp előadó elfogadhatónak tartja Bakonyi indítványát. Ennek alapján úgy módosítja a mentelmi bizottság jelentését, hogy

fontartásával — nos ilyenkor doktor uram a nagy nyilvánosság előtt egy diplomailag okos embernek nem szabad az alantas vádaskodások egész özönét rázúdítani védtelen egyénekre — *adatok nélkül.*

Doktor Uram! Ha önt a tudomány igazán vezetné s részt óhajtana venni a nemzetmentő munkában, nem látja, mily nemes hivatás volna kezét fogva a papokkal megmenteni a népet a sok rákfénétől? On csak a rideg statisztikából látja a pusztítást. Nekünk a szemünk előtt megy végbe. A kivándorlás, a Tuberkulózis s az alkohol oly rettenetes pusztítást visznek végbe, amelyet a nép között élve kell tapasztalni, de nem a statisztikából. Ide vállvetett társadalmi munka kell, hogy menteni lehessen. S nem látja be kérem, hogy e rákfénét ellen a falvakon doktor hiányában sok megfeszítéssel küzdő papok hitelét ássa alá az olyan rágalmozó beszédekkel a népben. On saját eljárásával teszi meddővé hivatásával járó küzdelmét. Mert higye meg nekem, hogy a vérbajt sohasem fogják tudni meggyógyítani csupán kísérletező beoltásokkal!

Doktor Uram! On megrugdosta a papokat, az őn tanítóit. De ne vegye rossz néven, ha őszintén megmondom, hogy ez őnnek nem beszámítható cselekedete. On olyan légkörben nővekedett, amelyben az Isten negyedik parancsolatának a csödjét hirdették. Hiszen közel áll önhöz, aki e csödjöt hirdette. Ezzel a hálát kiirtották szívéből. S én egy csépp sem csudálkozom azon, ha őn mint gyermek nem tudta megtanulni a tisztelést, a hálát. Mert a negyedik parancsolat a mózesi két táblán nemcsak a szülők és gyermekek közti viszonyt szabályozza, hanem a tanító és a tanítvány is kell, hogy értsen belőle.

Doktor Uram! On diplomailag kinyilvánított okos ember. Meglátja, hogy az élet is okossá fogja majd tenni, mert őnnek szabad gondolkozni. Próbálja meg, hátha szabadon, elfogulatlanul jobban sikerül.

Molnár János.

nem az elnököt, hanem az igazságügyminisztert utasítsa a Ház a büntető eljárás megindítására.

A Ház egyhangulag hozzájárul az előadó jelentéséhez azzal a hozzáadással, hogy a Ház Pályit a ház területéről egyhangulag egyszerűsmindenkorra kitiltotta.

Návay Lajos tekintettel a politikai helyzetre, javasolja, hogy a Ház szakítsa félbe tárgyalásait és holnap 10 órakor tartson ülést.

A javaslatot a Ház elfogadta. Az ülés 2 órakor ért véget.

A politikai válság.

Khuen a királynál.

Félhivatalosan az alábbi táviratot teszik közzé bécsi keltezéssel: Ma délelőtt 10 órakor megjelent a magyar házban Schiessl, ő felsége kabineirodájának főnöke, aki rövid ideig tartó látogatást tett. Khuen Héderváry gróf miniszterelnök kihallgatása 12 óra után lesz, de az időpont még nincs határozottan megállapítva.

Bukik az osztrák kormány.

Ezzel egyidejűleg érkezik Bécsből az az értesítés, hogy az osztrák kabinet is föltétlenül beadja a lemondását és pedig már a legközelebbi napokban. Az osztrák kabinet helyzetét az ingatta meg, hogy három tekintélyes parlamenti frakció semmi áron sem akarja elfogadni a katonai provizóriumot és így az osztrák kormánynak is le kell vonnia ebből az utolsó konzekvenciákat.

Bécs, március 7.

Gróf **Khuen-Héderváry** miniszterelnök ma délelőtt **Vértessy** Gézának, a király személye körüli miniszterium államtitkárának látogatását fogadta és vele hosszabban tanácskozott. Fél tíz órakor megjelent a Magyar Házban Schiessl a királyi kabinetiroda vezetője és izenetet adott át Khuennek.

Fél tizenegy órakor látogatta meg Khuent **Berchtold** gróf külügyminiszter, akit a király előzetesen kihallgatáson fogadott. A két miniszter tanácskozása fél óra hosszáig tartott.

A király **Khuen** gróf miniszterelnököt déli egy órakor fogadta kihallgatáson Schönbrunnban.

Választójog és véderőreform.

Bécsből jelentik: Az udvarhoz közelálló körökben biztosra veszik, hogy bár a király megfogja bizni Khuent, hogy az ügyeket ideiglenesen tovább vezesse, de szó sem lehet arról, hogy Khuen sokáig miniszterelnök maradjon. Utódját igen rövid idő múlva ki fogják nevezni, mert azt akarják, hogy a véderőreformot még a nyár előtt elintézzék. Olyan kormányt akarnak, amely úgy a választójog reform, mint a véderőreform kérdését megoldja a képviselőház feloszlata nélkül. Még mindig leginkább **Lakács** Lászlót, **Zichy** Jánost és **Wekerle** Sándort emlegetik.

Tisza a munkapártban.

Tisza István — mint egyik esti lap írja — a munkapárt szervezésén dolgozik és erősen agít, hogy a párt a Khuen-féle országos határozat nélkül ne támogasson új kormányt. Hasonló mozgalom van a Kossuth-pártban is, sőt — állítólag gróf **Andrássy** Gyula kezdeményezésére — itt már felmerült az a terv is, hogy ha Khuen holnap bejelent a képviselőházban, hogy az országos határozat el nem fogadása miatt benyújtotta lemondását a királynak, a

képviselőház nyomban hozza meg ezt az országos határozatot.

A munkapárt valószínűleg holnap délután hat órakor értekezletet tart.

A Ház folyosóján egy nagyobb munkapárti csoportban gróf **Tisza** István emelt hangon a következő kijelentést tette:

— Az országos határozat meghozatala többé már nem Khuen személyes ügye. Ez a munkapárt ügye. A párt magáévá tette Khuen-Hédervárynak e tekintetben elfoglalt álláspontját és a pártnak ehhez ragaszkodnia kell, annál is inkább, mert ebben a megállapodásban kifejezést nyer az is, hogy a király igenis behívhatja a tartalékosokat az esetben, hogyha rendező ujonclétszám megadását obstrukció akadályozza meg. A munkapártnak a királyt meg kell védeni a rossz tanácsadóktól.

A kormány lemondása.

Bécs, márc. 7.

(Saját tudósítónktól.) Gróf **Khuen-Héderváry** Károly miniszterelnök ma déli egy órakor kihallgatáson jelent meg a királynál. A miniszterelnök benyújtotta a kormány lemondását. A király a döntést későbbre tartotta fent.

A közigazgatási bizottság ülése a városházán.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését, amelyen a rendes folyó ügyek kerültek tárgyalásra.

Hlatky Endre főispán elnökölt; jelen voltak **Rimler** Károly polgármester, **Bordó** Ferenc főjegyző, **dr Thury** László v. főügyész, **dr Nemes** Áron tb. főorvos, **Vasady** Lajos kir. tanfelügyelő, **Brey** Imre kir. pénzügyigazgató helyettes, **May** Sándor kir. főmérnök, **Baróthy** Pál kir. ügyész, **dr Kepez-Kurländer** Ede közigazgatási előadó, **Rádl** Odón, **dr Adorján** Emil, **Sulyok** István, **dr Moskovits** József, **Rimanóczy** Kálmán, **dr Mihály** Lajos, **Miskolczy** Barna, **Heringh** Sándor aljegyző.

Az ülés megnyitása után előterjesztették a polgármester jelentését a közigazgatási bizottság február havi állapotáról.

A közegészségügyi állapot februárban kedvező volt. A születések száma 40-nel haladta meg a halálozások számát.

A fertőző betegségek közül a kanyaró 30 esetben, halálozás nélkül, a diftériusz 12 esetben, 1 halálozással, a vörheny 11 esetben halálozás nélkül, a hasihagymáz 3 esetben, egy halálozással és a bárányhimlő két esetben, halálozás nélkül fordult elő. E betegségek szórványosan mutatkoztak, a vörheny pedig csökken; csupán a kanyaró mutat csekélyebb és nem veszedelmes jellegű szaporodást.

A járványkórházban 30 beteg ápolatott; a gyermekkorházban 85 fekvő és 272 járó gyermek gyógykezeltetett.

Született 105 fiú, 88 leány, összesen 193 gyermek. — Elhalt 85 fiú és 68 nő, összesen 153 egyén.

Uralkodó kór a légzőszervek bántalmai. Ot éven aluli gyermek 36 halt el. Elhaltak város részek szerint: Ujvároson 29, Olasziban 27, Váralja-Velencén 30, a kórházban 67.

A közbiztonsági állapot februárban kielégítő volt. — Lopás 98, sikkasztás 13, csalás 9, vagyonrongálás 7, hamis pénz kiadása 4, súlyos testisértés 18, könnyű testisértés 29, magánlaksértés 2, hatóságelleni erőszak 1, gyermekölés egy és levéltárak megsértésével esetben fordult elő.

Letartóztatva volt 39 egyén. Kihágási feljelentés 276 esetben tétetett. Külföldre szóló utlevél 12 adatott ki; ezek közül 2 kivándorlásra.

A közadók február havi bevételi eredménye kedvezőnek mondható, mert 24,272 kor. 20 fillérrel több kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

A közigazgatási bizottságnak az 1911. év második feléről szóló jelentését tudomásul vették és felterjesztik a belügyminiszterhez.

A kir. pénzügyigazgatóság megkeresésére az italmérési ületek elleni fellebbezések II. fokú elbírálására megalakítandó felszámolási bizottság elnökévé dr. Mihály Lajost, helyettes elnökévé dr. Adorján Emilt választották meg.

Dr. Adorján Emil a közigazgatási bizottság kebelében működő albizottságokban elnyert tagságairól lemondott, azonban a közigazgatási bizottság a lemondásokat nem vette tudomásul; — ellenben dr. Berkovits Ferenc helyett beváltották még egy bizottságba, a számviteli fellebbezési bizottságba.

Ezután utadó, járdaköltség, gyógydíj ügyeket intéztek el az ülés véget ért.

Pör Pável püspök hagyatéka miatt.

Néhány Pável Mihály nagyváradai gör. hath. püspök tudvalevőleg a tulajdonát képező Sztacinia sóslüdröt a hozzá tartozó birtokokkal egyetemben rokonainak és Gera Sándor gör. kath. püspökségi jószágkormányzó gyermekeinek hagyományozta. A végrendeletben kikötötte a boldogult, hogy a birtokot sem el nem adhatják, sem pedig adóssággal meg nem terheltetik.

A birtok az örökösökről az örökösödési törvény alapján száll az utódokra. Az esetben azonban, ha a birtokot mégis bármi okból eladnák az eladók, kötelesek új birtokot vásárolni, melyre ugyanaz a tilalom áll fenn mint az eredeti birtokra. Az örökösök a múlt évben a birtokot eladták dr. Vieder János máramaroszigeti ügyvédnek 220,000 koronáért. Az adásvételi szerződést nyomban meg is kötötték és az árvaszék jóváhagyását még októberben ki is eszközölték.

Hogy pedig mindkét félre nézve kötelező és felbonthatatlan legyen az adásvétel, a vevő 50000 korona készpénzt deponált. Időközben miért miért nem, de Vieder megbánta a vételt és felakarta bontani az adásvételi szerződést azzal az indoklással, hogy az még nem volt jogerősen megkötve. Vieder egyidejűleg követelte az 50000 korona deponált összegnek a visszafizetését.

Gera Sándor azonban szigorúan ragaszkodott az első szerződéshez és nem hajlandó az 50000 korona pénz visszafizetésébe bele menni. A vármegyei árvaszékhez fellebbezés, fellebbezés után érkezett ebben az ügyben. Vieder azt hangoztatja, hogy a szerződés csak szóbelileg kötött meg s reá nézve az nem kötelező. Az árvaszék tegnap az ügyet a gyámügyi fellebbezési küldöttség elé vitte, azonban nem hozott benne határozatot, hanem kimondotta, hogy új tárgyalást rendelt, melyre az összes érdekelt feleket befogják idézni kihallgatás végett.

Az érdekes pör elé nagy érdeklődéssel tekintenek.

Bertsey György halála.

Nagyvárad iparos társadalmának nagy gyászra van: Bertsey György meghalt.

Az ipartestület, iparkamara és városház ormán lengő gyászlobogó hirdeti, hogy örökre megnyugodott az a férfiú, aki egy negyedszázadon át vezetője, irányítója volt Nagyvárad ipari életének s aki nemcsak szóval, de tettel, fáradhatlan munkássággal küzdött, dolgozott a kisiparosok érdekében.

Bertsey György 1838-ban Belényesben született. A múlt század 70-es éveiben virágzó szijgyártó üzlete volt Nagyváradon.

Már ekkor szerepet játszott a politikában, mint a régi szabadelvű párt oszlopos tagja s különösen a választásoknál fejtett ki a párt érdekében nagy tevékenységet. Néhány év óta azonban a függetlenségi párt tagja volt.

Mikor az ipartestületeket felállították, a nagyváradai ipartestület létesítése körül nagy tevékenységet fejtett ki s helyet foglalt az előjáróságban. Három év múlva pedig elnöke lett az ipartestületnek, amely állását teljes 25. éven át, tehát egészen haláláig megtartotta mindannyiszor egyhangú választás után.

Itt, az ipartestület élén, fejtett ki óriási munkát, s a nagyváradai ipartestületet csakhamar az ország egyik legtekintélyesebb ipartestületei közé emelte. A kisiparosságnak a szó teljes értelmében igazi vezére lett.

De agilitása, bürgalma, szónoki képessége és rátermettsége folytán csakhamar egyik vezető embere lett az ország iparosainak. Kongresszusokon, ankéteken tartott beszédeivel, fellépésével és agilitásával igazi feltűnést és becsülést keltett.

Hosszu ideig iparos alelnöke volt a nagyváradai kamarának, mint törvényhatósági bizottsági tag pedig mindég éber öre és szószólója volt az iparügyeknek Nagyvárad város közgyűlésein.

Az ipartestületet anyagilag is felvirágoztatta s az ő kezdeményezésére és fáradozásai alapján létesült Nagyvárad egyik humanus, nemes célú intézménye, az elaggott iparosok menháza, amelyben jelenleg is 10 szegény öreg iparos áldja Bertsey nevét.

Az ipartestületi hitelszövetkezetet ezélt 10 évvel alapította a kisiparosok hitelügyeinek kielégítésére, amely ma már 3 millió koronát forgat olcsó kamat mellett az iparosok között.

Ideálja volt, hogy valamely uton az elaggott szegény kisiparosok nyugdíjügyét meg kellene oldani; sokat fáradt is ez ügyben, de sajnos, ennek az óriási kérdésnek a megoldását nem érthette meg, mert az még a távol jövő dolga.

Ezélt 5 évvel 16,000 koronás alapítványt tett és pedig felét ipartestületi célokra, másik felét az iparosmenházban egy ágyalapítványra.

Körülbelül egy évtized óta asztmatikus bántalmak kínozták, amelyre évenként Reichenhaliban keresett gyógyulást. Ezélt 6 héttel betegsége nagyobb erővel lépett fel s tegnap, csütörtökön hajnalban fél 2 órakor a menházban levő garzon-lakásán megszűnt élni.

Végrendeletét tegnap reggel bontották fel

Istók I. járásbíró előtt. Általános örökösül a nagyváradai ipartestület jelöli meg, s végrendeleti végrehajtóul Kelen Bélát nevezte, akinek ezért 500 koronát hagyományozott.

Egyetlen fiának: Arpádnak, akit addig is állandóan segélyezett, 6000 koronát hagyott.

A menházban levő lakását, teljes bebutorozással arra célra hagyta, hogy adják ki bérbe s a jövedelmei a menházalapot növeljék.

Síraját már régebben megcsináltatta az újvárosi központi temetőben, Rulikovszky vértanú sírja mellett; a sír gondozására hagyta a tulajdonában lévő Bihar megyei Takarékpénztári részvényeket s ami ezek osztalékából évenként megmarad, halottak napján csszák ki az elaggott iparosok között.

Egyébként összes ingóságait az ipartestületnek hagyományozta.

A gyászeset alkalmából az ipartestület előjárósága tegnap délután gyűlést tartott Cser János elnöke alatt, amelyen az előjáróság teljes számmal volt jelen.

Czeplédy Jeremiás alelnök bejelentette az előjáróságnak a testület mérhetlen gyászát. Felsorolta Bertsey érdemeinek hosszú láncolatát s indítványozta, hogy elővülhetlen érdemeit jegyzőkönyvbe iktassák.

Többek hozzászólása után elhatározta az előjáróság, hogy elhunyt elnökét az ipartestület a saját halottjának tekinti s így a testület gondoskodik a temetésről.

Továbbá: az iparos menházat »Bertsey ipartestületi menháznak« nevezik el;

kérelmet intéznek Nagyvárad városához, hogy Menház-utcát »Bertsey György-utcának« nevezzék el;

a ravatalra diszes koszorút helyez a testület;

érdemeit jegyzőkönyvében megörökíti; 25 éves elnökségének emlékére megfesteti életnagyságu arcképét.

Szabó Károly indítványára a temetés rendezésére bizottságot küldött ki: Bodnár János, Tátray Sándor, Cser János, Czeplédy Jeremiás, Ungerleider Bernát, Zboray Gyula, Sz. Kocsis János és Dévald László tagokból.

Andriska Károly és Tátray Sándor intézkednek, hogy a temetésen a kath. legényegylet dalárdája vegyen részt.

A temetés szombaton, március 9-én délelőtt fél 9 órakor lesz a menháznál levő lakásból.

A beszentelés után Czeplédy Jeremiás alelnök tart beszédet az ipartestület, a hitel-szövetkezet és az iparoskör nevében; a sírnál pedig a Lajos asztaltársaság egyik tagja mond bucsubeszédet.

Fapp József bejelentette, hogy a kisiparosok egyesülete szintén részvétellel osztozik az iparosgyászban; testületileg részt vesz a temetésen és a koporsóra koszorút helyez.

Az ipartestület tagjai az ipartestület helyiségében gyülekeznek, s testületileg vonulnak a temetésre.

Külön gyászjelentést adott ki a gyászeset alkalmából az ipartestület.

A polgármester pedig a következő felhívást intézte a törvényhatóság tagjaihoz: Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának és tisztikarának t. tagjait felkérem, hogy bizottsági tagtársunk néh. Bertsey György volt ipartestületi elnök urnak folyó hó 9-én szombaton délelőtt fél 9 órakor a menház utcai gyászoló háztól történendő végtisztességtételén teljes számmal megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1912. március hó 7-én Rimler Károly polgármester.

**A legszebb
estélyi és bálipipők**

**MOSKOVITS Bémertéri fióküzletében.
Szabott gyári egységáruk.
Telefon 687**

Felhívom a nagyváradai iparoktatási bizottság, valamint az ipariskola tantestületének t. tagjait, hogy néhai Bertsey György iparoktatási elnöknek f. hó 9-én d. e. fél 9 órakor tartandó végtszességi ülésén vezetésem mellett megjelenni sziveskedjenek. *Lukács* Odón az iparokt. biz. elnöke.

A kisiparosok szövetségének elnöke kéri a tagokat, hogy a temetés reggelén 8 órakor a Szalon kávéházban gyűljenek össze s testületileg menjenek a temetésre.

A Nagyváradai iparoktatási bizottság elöljárósága a mai napon tartott üléséből kifolyólag az iparosság soha le nem írható hálás kegyeletének kifejezésül érdemes elnökét néhai való Bertsey Györgyöt az iparoktatási bizottság halottjává vallja. Felkérjük a kötetlenségbe tartozó összes iparosainkat, hogy folyó hó 9-én szombaton d. e. fél 9 órakor az iparoktatási bizottság épületéből végbe menendő végtszességi ülésen teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Az elnökség.

A jegyzők nyugdíj-szabályrendelete.

Biharvármegyei jegyzői kara évek óta állandóan törekedett a nyugdíj-szabályrendelet módosítására. Pár év óta már állandóan napirenden van ez a kérdés anélkül, hogy végleges elintézés nyerne. A legutóbb felterjesztett szabályrendelet tegnap érkezett vissza a megyemegyházra a belügyminisztertől, még pedig jóváhagyás nélkül. A miniszter a szabályrendelet legfontosabb tételeit kifogásolta s ezek miatt tagadta meg a jóváhagyást is.

A miniszter elsősorban a szabályrendelet második szakaszát kifogásolta, melyben a jegyzők egyesülete nyugdíjban szándékozott részvenni a jegyzői oklevéllel bíró nem községi kör- vagy segédjegyzőket is, ha azok a község kezelési teendőinél vannak alkalmazva.

Kifogásolta a miniszter a negyedik szakaszt is. Ebben a szakaszban a jegyzők lakbér illetményét a nyugdíjba 600 koronában állapították meg, míg a segédjegyzőkéét 300 koronában. A miniszter elvileg elfogadta ugyan a határozatot, azonban a jóváhagyást azért tagadta meg, mert ezáltal a nyugdíj alap igen meg volna terhelve sőt azt meg sem bírná. Az esetben ha az ily módon szükségessé vált 23—24000 koronát a jegyzők egyesülete, valami uton módon előteremti, nem fog elzárkózni a jóváhagyástól.

Hogy milyen uton-módon teremtsék elő a jegyzők egyesülete a szükséges pénzt azt nem mondja meg a miniszter, de azt, hogy milyen módon ne kísértse meg azt igen. Az egyedüli mód, melyen a jegyzők megszerezhetnék a hiányzó összeget, az a község adója volna, melyet kétharmad százalékkal kellene felemelni. Ezt azonban a miniszter nem engedélyezi.

A leglényegesebb pontja volt az új szabályrendeletnek a 36 évi szolgálat behozatala. A miniszter ezt sem hagyta jóvá. Nem pedig azért, mert a megyei és állami tisztviselők 40 évig szolgálnak már pedig nem teszi indokolttá, hogy a sokkal szabadabb foglalkozású jegyzők hamarabb nyerjék el a teljes fizetést nyugdíjképpen. De nem engedi ezt meg a nyugdíj alap sem, mely elég gyengén áll s ha a 35 éves szolgálatot hoznák be a rendes nyugdíjasok érdeke volna veszélyeztetve.

A fentiek után a miniszter a szabályrendeletet újból való átdolgozás végett visszaküldte a vármegyéhez.

Pénzügyminiszter Országos Szövetsége
Folyó hó 12-én tartja Budapesten rendes évi közgyűlését igen érdekes tárgysorozattal. A közgyűlésre sokan utaznak Nagyváradról és Biharvármegyéből is.

UJDONSÁGOK.

* **Gróf Széchényi püspök Budapesten.** Gróf Széchényi Miklós v. b. t. t. megyés püspök tegnap reggel a gyorsvonattal Budapestre utazott.

* **A mai közművelődési előadás.** A nagyváradai katolikus kör ma, pénteken tartandó böjti előadása elé nagy várakozással néznek a kör meghívott vendégei, mert ahogy mindenütt nagy érdeklődést kelt *Gieswein* Sándor orsz. képviselő, a hírneves szociológus előadása. A mai böjti előadás kimagasló mozganata lesz ugyanis *Gieswein* Sándor beszéde, amely már tárgyánál fogva is nagy érdeklődésre tarthat miltán számot. *A keresztény nő a modern társadalomban* cím alatt tartja meg *Gieswein* előadását. — A műsor második pontja zongoraelőadás lesz, melyet *Sebesy* Irén és *Belesnay* Annuska adnak elő. Végül dr. *Kiss Géza* jogakadémiai tanár *Jog és erkölcs* cím alatt tart előadást. — A böjti előadás este fél 6 órakor lesz a premontrai főgimnázium dísztermében.

* **Kinevezés.** A belügyminiszter *Darvas* Nándor nagyváradai állami gyermekmenhelyi gondnokot IX. fizetési osztályba sorozott gondnokká nevezte ki.

* **Az eucharisztikus kongresszus római bizottsága.** Ezideig az eucharisztikus kongresszusok nemzeti zárandoklatának bizottsága Milánóban székelt és Rómában csak egyszerű tudósítója volt. Most magában az örök városban is megalakult az eucharisztikus kongresszus zárandokainak bizottsága, amelyhez fordulhatnak most mindazok, akik a legközelebb Bécsben tartandó világgongresszuson részt akarnak venni. A bizottság utitervében Magyarország nevezetesebb bucsujáró helyeinek megtekintését is felvette.

* **Egy régi ház végnapjai.** A Kolozsvári-utca elején, épen a sarkán egy régi hosszú rozoga ház állt. Teteje olyan volt, mint Petőfi utszéli csárdájáé részegember kalapjaként félrecsapott, ablakai majdnem a járdára ereszkedve, szóval, ha nem is a világ teremtéséig, de legalább Nagyvárad újabb alapításáig nyulik vissza az építése. A másik oldalon egy nagy, modern bérház volt a vis-a-vis-a, az utca két sarkán így nézett szembe egymással a mult és jelen. Valóságos kínai fala volt ez a ház *Matuzsálem* Váraljának, nemcsak tisztes korára való tekintettel, hanem mert a határát is képezte a városrésznek. Mellé egy ütött kopott emeletes ház volt ragasztva, hasonló exteriúrral, mint egy elátkozott kastély. E tisztes emlékek felett most megkondult a halálharang. Lebontják a föld színéig és modern szép bérház épül a helyén, a minek főindoka az volt, hogy a régi hajlékokba már nem lehetett lakókat kapni, mert a régi benszülöttek (patkány, egér, s egyéb rovarok) nem engedték ősi jussukat az emberekkel szemben.

* **Szél érte fizetés közben.** Megrázó tragédia történt tegnap délután két óra tájban Nagyváradon az Uri-utcai kataszteri hivatalban. A hivatalnak egyik legszorgalmasabb és köztiszteltetben álló öreg dijakát érte váratlanul a súlyos csapás. *Fényes* Gusztávról van szó, aki valamikor szerepet játszó, hatalmas földes ur volt Szatmárban s most szerény díjnoki fizetésből tartotta fenn családját. Azonban a kicsi fizetés a megélhetésre is kevés volt s *Fényes* nem szegyelet dolgozni. Egész kis konzorciumot alakított s 10—15 jogászt és szakdíjnokot foglalkoztatott kataszteri munkával. Az elkészített munkákért sommás összegeket kapott, amelyből embereit fizette. Így volt tegnap is. És mi-

kor már az egyiket kifizette, valami fölött hevesen vitakozott az egyik díjnokkal. Egy dühös gesztusánál azután egyszerre kiesett a ceruza a kezéből és dermedten zuhant a földre. Az Emkéből felhívott dr. *Major* lakására szálította *Fényest*, az orvos kijelentette, hogy ha életben marad is, soha többé sem dolgozni, de még csak gondolkozni sem fog tudni.

* **Ahol nem tud megélni az orvos.** *Szeres* biharmegyei község képviselőtestülete tegnap határozatot terjesztett be, melyben arra kéri a belügyminisztert, hogy a községi orvos dr. *Goldstein* József részére helyi pótlékot adományozzon. A kérelmet azzal indokolja, a község, hogy az orvosnak évenként a legjobb esetben is csak 2000 korona jövedelme lehet, ebből pedig nagyszámu családjával együtt nem tud megélni *Szeres*ben.

* **Fegyvertisztogatás közben.** Szél Sámuel, *Pernyes* pusztán *Bleyer* Lajosnál volt alkalmazva mint cseléd. Naponként a takarítást szokta teljesíteni Szél, aki tegnap gazdája szobájában takarítás közben a falról lekasztotta a fegyvert s azt szintén megakartja törölni. A fegyver e közben elsült s a golyó a szerencsétlen embert szíven találta.

* **Orvos választás.** A dr. *Katona* Gábor lemondása folytán megüresedett sárrétudvari községi orvosi állást tegnap töltötték be választás útján. A választáson dr. *Bakats* Béla főszolgabíró elnököt. A pályázók közül egyhangulag dr. *Herbst* Gézát választották meg.

* **Pörüljárt betörő.** Hangos ordítás és jajgatás verte föl tegnap este 11 órakor, a különben csendes *Füzes-utca* nyugalmát. A keserves hangok a 17-es számu ház udvaráról hallatszottak. Itt ugyanis az történt, hogy két csavargó az éj jele alatt betörést akart rendezni. Este kapuzárskor besurrantak az udvarra és az egyik nyitva levő fasszinben elrejtőztek. Tíz óra után, mikor már csendes lett az egész ház, a két csavargó munkához látott. Előkerültek a kulcsok, a feszítő vasak és nekiláttak az utcai lakásrészt egyik ajtajának a kinyitására. A kulcs csikorogva fordult meg a zárban, mire az ott lakó B. M. magántisztviselő, aki üres óráiban amatőr birkozó fölébred. »Ki az, mit akar« kiáltá. A két csavargónak az erőteljes kiáltásra inába szállt a bátorsága s a félig kinyitott ajtót becsapva a kapu felé irányították lépteiket. Mielőtt azonban kinyithatták volna a kaput ott termett az amatőr birkozó s oly radikálisan elbánt velök, hogy mindketten dagadt arcra hagyták ott a színhelyet. Ez a *Füzes-utcai* betörők rövid, de szomorú tragédiája.

* **Razzia.** Tegnap, tekintettel a közeledő országos vásárra, *Becsei* Ignác rendőrmester vezetésével a rendőrség razziaát tartott s ezalatt összesen 82 férfi és 16 nőt találtak csavargásban, kiket előállítottak a rendőrség kihágási osztályán. Az előállított csavargók legnagyobb részét illetőségi helyére fogják toloncolni.

* **Csak MAUTHNER-féle magvakat vásárolnak** helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vevők kárára lehetséges.

x **Trieszti kávépiac Nagyváradon.** A kávé olcsóbb lett! *Aszódi* Kossuth utcai kereskedő tudósítása. A már országosan ismert *Aszódi* 8 féle zamaiu pörkölt kávéja, mely a legjobb és legolcsóbb, frissen és meleg állapotban áll a nagyközönség rendelkezésére. Ara 1 kilo 4 kor. fél kilo 2 kor. negyed kilo 1 kor. Motorüzemű pörkölés és darálás.

Constance, mint gyermekkori játszótársa közelében mindig lenni szokott, vig volt és egyszerű, mint a gyermek.

Bár szép szemöldei közt már egy kis eddig alig észrevehető ránc támadt, mely azt mutatta hogy a harag vagy bosszúság kifejezése e büszke homloknak igen könnyű; bár az ivalku felső-ajkon a legnyugodtabb s legvidámabb beszélgetés közben is bizonyos rángás vonult végig, mely elárulta, mennyire szokva van kevélységet és megvetést mutatni; de ma csupa jószág és nyájasság volt környezetét iránt és sugárzó szeméi oly örömteljes kifejezéssel birtak, hogy még az orvos vidám, nevető tekintetét is felülmúlták; már pedig az orvos mégis csak legboldogabb volt az egész társaságban. Csak késő délután várt meg Constance barátjától, miután Ostitz többször hiába intette volna őt az elmenetelre. Nedves szemekkel ült pompás kocsijába; és a régi kertajtónál állva maradt kis csoportban nem találkoztott egyetlen sziv, mely ne kívánt volna áldást lépteire.

— Nagyon fáradtnak kell lenned, kedvesem! — jegyzé meg Ostitz, midőn Constance hanyagul hatradt a kocsijában.

— Fáradtnak? Epen nem.

— No, ezt nem értem. Máskor, ha csak két órát töltesz is a társaságban, egészen ki vagy merülve; és ma egész nap igénybe voltál véve s ezen felül még mennyire meg kellett magadat erőtetned!

— De ugyan már mit beszélsz? kedves barátom! Hiszen én legkevésbé sem erőtettem meg magamat.

— Kedvesem! — mondá Ostitz színelten csodálkozással; — hiszen folytonosan beszéltél és mosolyogtál és történetkéket mondottál s elmondottál, mint azt W...-ben sobasem tapasztaltam, még akkor sem, mikor legfényesebb jókedvedben voltál.

— Ez azért van — mondá Constance nevetve, — mert W...-ben mindig társaságomba került beszéltem, mosolyogni és történetkéket mondanom, mivel azt ott napszámiban teszem. Ma mindz társaság nélkül, önként ment; mivel egyszerűen saját mulatságomra tettem.

— Tehát épen nem untad magadat? — kérdé Ostitz még jobban csodálkozva, mint előbb.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapesten

A gabonatözsden tegnap változatlan volt az irányzat.

Határidők zárlata:

Áprilisi buza	— — — —	11.71
Októberi buza	— — — —	11.83
Áprilisi rozs	— — — —	10.21
Októberi rozs	— — — —	9.03
Áprilisi zab	— — — —	9.94
Októberi zab	— — — —	8.30
Májusi tengeri	— — — —	8.75
Juliusi tengeri	— — — —	8.65

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	864.50
Osztrák hitelrészvény	— —	653.50
Jelzálogbank	— —	494.25
Leszámitoló és pénzváltó	— —	574.—
Közuti vasut	— —	803.50
Osztrák államvasut részvény	— —	744.75
Salgótarjáni kőszén	— —	732.—
Városi vasut	— —	433.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtokvasárlási, eladási és erdő becselési irodája

RÁKÓCZI-UT 10. SZÁM.

PÁRTOLJUK A HAZAI IPART!

Háznál is eszközrendő butortisztítás!

Székek fonását, pulitirozását, egy-szintén bármilyen butorok tisztántartását jutányos árban vállalja

Csepüs Katicza
szőfőnök mester, Rákóczy-utca 22. szám.

Meghívásra azonnal jönnek. — Aki ezen lapra hivatkozik, engedményben részesül.

TELEFON 684 SZÁM.

PÁRTOLJUK A HAZAI IPART!

Bükkfa parkett

fedélcserep, mész, cement, gipsz, fedéllemez, elszigetelőlemez, nád,

Budweissi kályhák
Rondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Sarkadi és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. — Olcsó árak.

TÖBB ÉVI JÓTALLÁS.
VILLANYERŐ BERENDEZÉS.

SAJÁT HÁZ. ÁRJEGYZÉK KIVÁNATRA.

LEGUJABB

tavaszi és nyári

női kalapformák legolcsóbban

Nagy Mihálynál

Szent János-u. 1. szereshető be.

Női kalapok átalakítása és diszítése, valamint minden-nemű férfikalapok vasalása elvállaltatik.

Belépési felhívás.

A POLGÁRI TAKARÉK és SEGÉLY-SZÖVETKEZET
Kossuth Lajos-utca 4. szám

1912 január 1-én megnyitotta

17-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszésszerű száma törzsbetét jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetenkint 1 korona fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszon-eredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelnek, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatainak:

- a) a heti befizetések kilenczted része erejéig minden további biztosíték nélkül;
- b) ingatlanokra;
- c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
- d) megfelelő kezesség mellett vá tóra, kötelezőnyyre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétenkint 50 fillér beiratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetét könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósítatnak. A kölcsönökről kiállított kötelezvények bélyeg- és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkéretnek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1911. december hó.

Tisztelettel

A Polgári takarékszövetkezet igazgatósága.

FŐ A SZORGALOM ÉS A PONTOSÁG!

Puskás Károly

úri divat férfi szabó, Szent János-utca 45. sz.

Elvállalok mindennemű férfi ruhák készítését a legújabb divat szerint izléses kivitelben, valamint elvállalok átalakítást, javítást, tisztítást. Hitelképes egyéneknek kedvezményes részletfizetésre is készítek a legszolidabb árban.

Mintáim vannak dús választékban elsőrendű gyaraktól.

Biharmegyei Takarékpénztár.**Hirdetmény.**

A BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR-nak 1912. évi január hó 28-án tartott rendes közgyűlése elhatározta, hogy az intézet részvénytőkéjét 3.600.000 koronáról 2000 db 600 korona névértékű új részvény kibocsátása által

4.800.000 koronára

felel, mely új kibocsátású részvények az 1912. évi osztalékban már szintén részesednek. Ezen újonnan kibocsátandó részvényeket ezennel felajánljuk régi részvénybirtokosainknak és pedig a következő feltételek mellett:

I. Három régi részvényre egy új részvény vehető át.

II. A kibocsátási árfolyam 800 koronában állapítatik meg, amelyből 600 korona a részvénytőkére, 200 korona felpénzből a kibocsátási költségek levonása után fennmaradó összeg a tartalékalapok javára fog iratni.

III. Az új kibocsátású részvények a közgyűlés határozata szerint az 1912. évi osztalékban részesedvén a megállapított kibocsátási ár után 1912. évi január hó 1-től 6% kamat a befizetés napjáig szintén megterítendő az új részvények után.

IV. Az elővételi jog 1912. január 29-től február hó 29-ig bezárólag gyakorolható és pedig Nagyváradon az intézet pénztáránál, 1912. február 29-én túl az átvételi jog megszűnik.

Aki átvételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket, szelvényivek nélkül az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatni és egyidejűleg az első részletfizetést készpénzben teljesíteni, ami, valamint a későbbi befizetések ideiglenesen nyugtáztatnak. A régi részvények lebélyegzése után azonnal visszaadtnak.

V. A befizetések következőképen teljesítendőek:

300 korona fizetendő a részvény lebélyegzése alkalmával
250 » » 1912. március 31-ig
250 » » 1912. április 30-ig
és minden részletfizetésnél az 1912. január 1-től esedékes 6% kamat.

Szabadságában áll azonban a részvényeseknek több részletet, vagy valamennyit egyszerre a kitűzött határidő előtt is befizetni.

Részletfizetések késedelmesége, vagy elmulasztása az alapszabályok 3. §-ának alkalmazását vonja maga után.

**A Biharmegyei Takarékpénztár
Igazgatósága.**

3. §. Azon részvényes, aki valamely befizetést a kitűzött határidőn túl teljesít, a késedelem idejére 6 százalékos késedelmi kamatot köteles fizetni. Ha azonban a befizetések a kitűzött határidő lejártá után 60 nap alatt sem történének meg, az igazgatóság a kiadott elismervényeket semmivé nyilvánítja, a késedelmes részvényesek pedig az eddig teljesített befizetéseiket elvesztik. Az ekként megsemmisített ideiglenes elismervények helyett az igazgatóság új részvények kibocsátását rendelheti el és ez esetben az ezzel érvénytelenített befizetések — hozzászámítva a névértéken felül elért többletet — a társaság tartalékalapját illetik.

**Gazdasági és
konyhakerti
VETŐ MAGYAK
ólomzárolt zsákokban
legmagasabb csira-
képesség mellett.**

Legjutányosabban kaphatók

MEZEY JÁNOS és Társaság

**CÉGNÉL NAGYVÁRAD, SZT. LÁSZLÓ-TÉR ÉS
TELEKI-UTCA SAROK.**

TELEFON 249. TELEFON 249.

Nagyvárad város tanácsának árverési küldöttégétől.

3274-1912.

Árverési hirdetmény.

A Rimanóczy Kálmán alap tulajdonát képező s Nagyvárad város kezelése alatt lévő szálloda és fürdő épületben lévő étterem s ehhez tartozó mellék helyiségek és felszerelések bérbeadása céljából 1912. évi április hó 2-án d. e. 10 órakor a Városház bizottsági termében árverést fogok tartani. A bérleti idő 1912. május 1-től kezdődik és tart egymást követő 4 és fél éven át, azaz 1916. november 1-ig. A kikiáltási ár 6000 kor. évi bér és az árverési feltételekben körvonalazott egyéb mellék szolgáltatások.

Árverelni szóval, vagy írásban zárt ajánlat útján lehet. Bánatpénzül a kikiáltási ár fele része, vagyis 3000 korona teendő le készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban. A bánatpénz zárt ajánlat esetén ahhoz csatolandó, szóbeli árverők pedig: az árverés megkezdéséig tartoznak alulírott árverési küldöttégi elnök kezéhez letenni.

Zárt ajánlatok a fent kitett határidőig alulírott kezéhez adhatók be. Árverőket tett ajánlatuk azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi. Árverők annak előismeréséül, hogy jelen feltételeket ösmerik, s azokat magukra nézve kötelezőknek elfogadják, az árverés megkezdése előtt aláírni tartoznak, zárt ajánlattevők részéről pedig ez a körülmény a zárt ajánlatba világosan kiteendő.

Az árverési feltételek alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Nagyvárad 1912. március 4-én

Komlóssy József

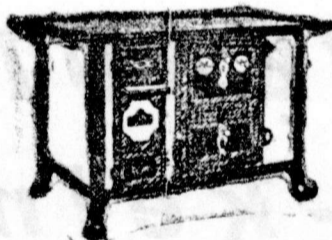
tanácsnok, mint az árverési küldöttég elnöke.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

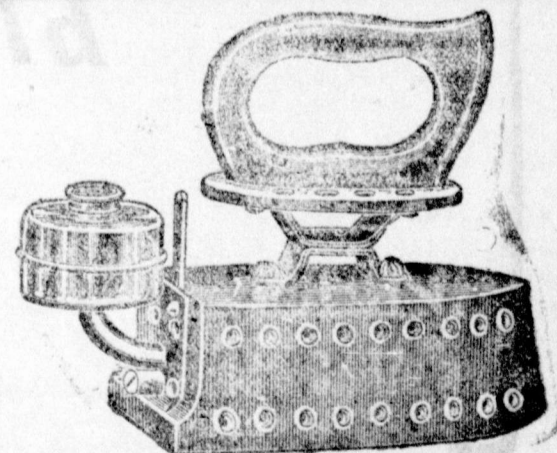
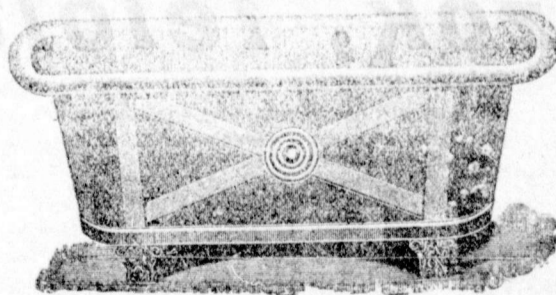
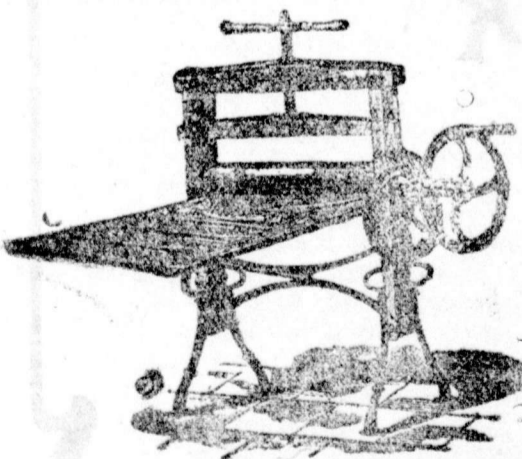
Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fürdőkádakból

legnagyobb választék minden nagyságban.

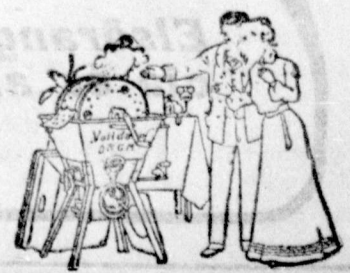
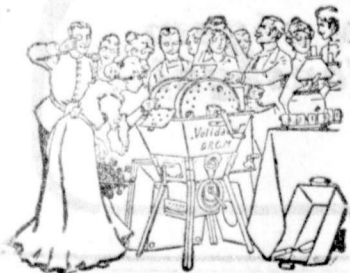
**Ruha mosó és mangorló gépek,
modern konyha berendezések kizárólag**

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóci-ut.

Telefon 390.

Alapított 1888.

Flegman

divatháza

NOUVEAUTÉS:

*ruha-kelemék
kosztüm-selymek
bluzok, felöltők*

*Elsőrangú szalon fran-
cia és angol munkára.*

*Csakis exclusiv cégem
kizárólagos ujdonságai.*